VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERI

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite:
Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 2.7.2026, VN/221/2026

Asia:

Oikeuskanslerin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt oikeuskanslerilta lausuntoa otsikossa mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Esitysluonnoksen tavoitteena on torjua työperäistä hyväksikäyttöä. Esityksessä ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi työnteon perusteella myönnettäviin oleskelulupiin uutena edellytyksenä, että työnantaja vakuuttaa, ettei ole perinyt työntekijältä maksuja työsuhteen solmimisesta. Lisäksi ulkomaalaislain mukaiseen työnantajan pidättäytymispäätökseen esitetään muutoksia. Kausityölakiin esitetään kausityödirektiivistä johtuvia muutoksia.

Luonnoksessa esitetään perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämistä. Sen perusteeksi on esitetty pidättäytymispäätöksen muutokset, mutta asiassa ei ole täsmennetty, mikä tässä yhteydessä on se tulkinnallisesti avoin perustuslakiin liittyvä kysymys tai kysymykset, jonka vuoksi perustuslakivaliokunnan tulisi antaa asiasta lausunto. Tulkintakysymykset on yksilöitävä siinä yhteydessä, kun perustuslakivaliokunnan lausuntoa esitetään pyydettäväksi. Hallinnollisen seuraamuksen muotona pidättäytymismääräys sinänsä on sisältynyt nyt muutettavana olevaan lainsäädäntöön jo aiemmin. Perustuslakivaliokunta on ainakin

PL 20, 00023 Valtioneuvosto Puhelin 0295 162501 kirjaamo.okv@gov.fi

www.oikeuskansleri.fi

lausunnossaan PeVL 74/2022 vp (kohta 2) viitannut siihen, että siinä tarkasteltavana olleen hallituksen esityksen tarkoituksena on laajentaa kyseisen määräyksen soveltamisalaa, mutta valiokunta ei ole enemmälti käsitellyt määräystä todeten voivansa ”pääosin yhtyä” hallituksen esityksessä esitettyihin johtopäätöksiin. Esityksestä jää nyt epäselväksi mikä on se tämän esityksen yhteydessä aktualisoituva perustuslaillinen kysymys, joka jo lainsäädäntöön sisältyvän pidättäytymispäätöksen muutos aiheuttaa.

Kun esityksessä ehdotetaan täytäntöönpantavaksi myös kausityödirektiiviin pohjautuvaa sääntelyä, tulisi esityksen ponsi korjata vastaamaan EU-taustaisen hallituksen esityksen pontta (ks. hallituksen esitysten laatimisohjeet, luku V, jakso 12).

Yleisesti ottaen esityksessä olisi vielä seikkaperäisemmin käsiteltävä kyseistä EU-sääntelyä ja sen vaatimuksia. Esimerkiksi esityksessä viitatusta komission käynnistämän rikkomusmenettelyn sisällöstä saa esityksestä varsin vaillinaisen käsityksen.

Vaikutusarvioinnissa ei ole viranomaisvaikutuksissa arvioitu muutoksenhausta hallintotuomioistuimiin mahdollisesti kohdistuvaa resurssivaikutusta.

Ulkomaalaislain 83 §:n uudeksi 7 momentiksi ehdotetun säännöksen sanamuoto ja yksityiskohtaiset perustelut eivät vaikuttaisi vastaavan toisiaan. Säännöksen velvoittavuudessa saa eri käsityksen säännöksestä kuin perusteluista. Säännöksen mukaan Maahanmuuttovirasto ”voi jättää” oleskelulupahakemuksen tutkimatta, kun taas säännöksen perusteluiden mukaan Maahanmuuttoviraston ”tulisi jättää” oleskelulupahakemus tutkimatta. Velvoittavuuden tulisi olla vastaava säännöstekstissä ja perusteluissa.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri Janne Salminen

Esittelijäneuvos Elina Nyholm